

VITA - VITA - VITA

Pesszimizmus?

Iniciáció

A golya és a FELSŐS találkozik.

— Kezdet csokolom!
— Szervusz csöppség! Hogy légy a fityeg?
— Hm. Elhasaltam.
— Nocsak, nocsak.
— Tudod, kedves FELSŐS, az egészen a KISZ az oka. Októberben nyomtatékosan felszólítottak bennünket, hogy készítsünk vizsgatervet. Hat én készítettem.

— És mégis rossza lettél? Biztosan a vizsgáztatóval is udvariatlan voltál.

— A, nem. Nem ellenőrizte senki sem a tervet, nem magyarazta el senki sem, hogyan kell vizsgaidőszakban tanulni. Kísérletetvettem.

— Rá se ránts! Nem is élek, ha legalább egyszer nem repül. Legjobb mindjárt golyakorban.

— Mondd csak, tisztelt FELSŐS, téged húztak már el?

— Még nem! De az egészen más! Na szervusz csöppség. Aztán máskor tanuld meg az illemet!

S a FELSŐS útnak ered. A golya zavarodottan mozdul valamit, talán imádkozik is, nem éri semmit.

— Ot idegzsálya viaskodik: Az első, az ősember: Kiképzettek, mert elbújtam az osztási szertartás előtt.

A második a spártai: Elkergették, mert nem akartam felelni az Euratos-parti sáson.

A harmadik, az iparosság: Nem vettek fel a céhbe, mert nem akartam valótani.

A negyedik, a nyomnyila: Kínéztek a faluból, mert nem voltam katona.

Az ötödik, az übermensch: Féltem a pupákot! Láttátok? Én ember lettem! Nézzétek azt a nyavalyás alszóbbendű FELSŐS-t! Sorsvársatok.

A golya hátrafordul. A FELSŐS alakja távolodik. De kockás fölöttében még jól kivehetők a nagy fehér betűk:

Harmadéven elul te tegezz!

Híró László

Figyelm a Tizek Társaságát! Felbomlani csak az tud, ami létezik. A mi évfolyamunk társasága, vitacsoportja (nevezzzük aminek akarjuk) még csak fel sem tud bomlani. Meg sem alakították.

Pesszimizmus! A lexikon így definiálja: „Borúltság, mindent sötétben látó létezés, az események menetében a rossz, a kedvezőtlen bekövetkezésének várása.” Lehet pesszimizmusról egyáltalán beszélni?

Mit csinált az egyetemista?

1946-ban maga építi fel kollegiumát, maga szerez élelmet, agít, szervez, vitatkozik, meggyőz, és sokat, nagyon sokat tanul. Teremt egy új országot, a nép államát. Követ el hibákat? Sokat. A DISZ körmenetet zavart, sokszor felháborító módon káderez, de felnevel egy új, harcos nemzedéket.

1957-ben az egyetemista okul, leszúri tapasztalatait, egészségesen gondolkodik, létrehozza a KISZ-t vitatkozik, meggyőz, ha szükséges harcol és sokat, nagyon sokat tanul.

Követ el hibákat? Bizonyosan.

1965-ben gyűlésre jár. Unatkozik, tómpul és gépiesen szavaz. (Néha tanul is.) Követ el hibákat? Nem. De nem is csinál semmit.

Közömbösek vagyunk?

Buda Ferenc az Új Írásban közreadott egy nagyon érdekes cikket. Bizalom és ösztönözés címmel.

Igy ír: „Mi az a többléte... ami a munkában minőségi változást idéz elő? Az alkotás.”

Alkottunk mi valamit? Építettünk mi fel egy Széchenyiváros, tanítottunk mi meg idős parasztembereket írni-olvasni, államosítottunk?

Mi az oka a mai 18-22 évesek állítólagos közömbösségének? Én nem hiszek abban, hogy ifjúságunk közömbös lenne. Az viszont kétségtelen, hogy a többség nem lát maga előtt olyan magasabb célt — túl az anyeni boldoguláson — „amit érdemesnek tartana arra, hogy jelentős áldozatokat hozzon érte”. Igen, az egyéni boldogulás. Ez lenne az a cél, amelyért jobb híján küzdenünk kell?

A szocialista embertípus elsődleges jellemzője a közösségi élet, az egymásrautaltság. Milyen formában jelentkezik ez nálunk? Ma, amikor már jobban élünk, mint apáink, egyre inkább felszakadoznak az emberi kapcsolatok, egyre kevésbé vagyunk egymásra utalva.

Hát nekünk nincsenek céljaink?

A mi korosztályunknak Auswitz, a „lédenkabatos korszak”, a Köztársaság-tér csak holt betű, vagy emlékfószárny. Nem gondol és nem is akar gondolni ezekre. A mában, a mának él. Nálunk minden egyetemre jelentkező zseni, ha nem vezetik fel, akkor félreismert zseni. A felvételi bizottság előtt fekvő jellemzők szerint mindenki kiemelkedő KISZ-munkát végzett, mindenki alkalmas arra, hogy pedagógus, sőt szocialista pedagógus legyen. Mindenki fogadkozik. — Azután a fogadkozási rendszerint nem válnak valóra.

Ismét Buda Ferencet idézem: „Vajon az ifjúságban keresendő a hiba? Semmiképpen sem. Bizzanak melót feladatokat a fiatalokra, tüzzenek ki eléjük érdemes célokat, s a zászlóra a bizalom legyen írva, ne pedig kopott frázisok és napszitta jelmondatok. A most felnövő nemzedék számára a szocializmus a természetes életközeg.”

Rövid életünk folyamán ebben az életet közegben mindent készen kaptunk. Az államtól valamiféle rosszul értelmezett szocialista humanizmus ürügyén, a szülőktől „legyen a gyerekek jobb élete, mint nekünk”-alv alapján. Semmiért sem kellett megdolgoznunk, s nagyon sokszor energiánkat másra pazaroltuk.

Vannak céljaink! Eppen a „frázisok” s napszitta jelmondatok. De reális, lelkesítő tartalommal megtöltve. Építsd a szocializmust! Előszépl mondat. De ha mégé nézel, látod a földosztást, a fálvak villamosítását, a Népstadiont, a már befejezett és a még el sem kezdett feladatokat. Már tudod is, mi kell tenned. Bizalomra, ösztönözésre szavakra vágyunk. Ragadjon az akármennyire is a kényeszerű valóhoz, a realitáshoz, csak legyen ösztön.

A mai ifjúság mércéje nem az eszmény, hanem a példa

Ismét szeretnék polemizálni Budával. Az elmúlt 20 év alatt jó példák tömkelegét mutatták nekünk, s mi most mégis újabb példákat követelünk?

Az a szomorú valóság, hogy az ifjúság elenyésző hányada dolgozik, egy kis része toprang, vívódik, s a nagy többség a boldog semmittevésben merül el.

Buda így ír: „Borúlásról, különösen pedig operációról kevésbé lehet szó.” Ez alapos tévedés. Nem tüneti kezelésre van szükség, hanem gyökeres változtatásra, a felekélyek eltávolítására.

Mi az orvos feladata? A beteg minden erővel és eszközzel meggyógyítani, letergélését megtörni, életének értelmet adó munkába fogni. Ha elhagyja a kórházat, utána is törődni vele, ellenőrizni lépéseit, bátorítani.

Egy régi mondás: Ismerd meg önmagadat! Ismerjük mi magunkat? Vizsgáljuk tetteink mozgatórugóit? Elismernék hibáinkat? Próbálnak segíteni magunkon és másokon? Túlságosan egyszerű lenne a felelősséget elhárítani. Legjobb felelőség bennünket terhel. Ha az önkormányzat megvizsgálja a módszerhez nyúlunk, akkor világosan látjuk utunkat.

A szocialista pedagógus

Mi négy év múlva jutunk el oda, ahova a mostani ötdévesek. Mi is — mint ahogy ők — szeretnénk tanítani, szeretnénk pedagógusok, még pedig szocialista pedagógusok lenni.

Még egyszer felvetem a kérdést! Lehet itt egyáltalán pesszimizmusról beszélni? Úgy érzem, a mi esetünkben nincs semmi létjogosultsága. Annál inkább beszélhetünk közömbösségről, felelőtlenégről. Valamit lennünk kell, minél gyorsabban, s akkor nem lesznek olyan gondjaink, mint amelyektől Farkas István ír.

S ha e néhány soron csak egy kicsit is elgondolkozunk mindazok, akikhez ez az írás szól, akkor az már jelent valamit!

Talán az első lépést a közömbösségből kivezető úton.

Híró László

Két sikeres színházi anket kapcsán

A sikertelen — s tegyük mindjárt hozzá, hogy a rendezők hibájából lett az — „Egy szerelem három éjszakája” anket után, a színház művészei közül többen eléggé komoran nyilatkoztak a szegedi egyetemistákról. Valljuk be, ha nem is volt indokolt ez az elkészített vélemény a részükről, az kétségtelen, hogy a szegedi jelöltoktatási intézmények ifjúságának egy jelentős rétege meglehetősen közönyös a színház iránt. Nem kicsi azoknak a száma, akik igen ritkán szánják rá magukat arra, hogy színházba menjenek, még akkor is, ha éppen volt rá pénzük.

Eppen ezért különösen jóleső érzés volt tapasztalni azt az érdeklődést, rokonszenvet, amelyet a „Rozsdatemető” bemutatása váltott ki egyetemi és főiskolai ifjúságunkból.

Két jól sikerült anket is bizonyította ezt az érdeklődést. Az egyiket az Állam- és Jogtudományi Kar KISZ-szervezete rendezte a Kari KISZ-klubban, amelyen részt vett az előadás fiatal rendezője, Sándor János, és az egyik legmarkánsabb alakítást nyújtó, azóta kitüntetett színész, Kovács János is. A másikat ugyancsak a „Rozsdatemető” előadásáról a Tanárképző Főiskola Semmelweis utcai új kollegiumában rendezték, amelyen megjelent Bozóki István főrendező, Sándor János rendező, továbbá Barta Mária, Högge Zsuzsa és Csikós Gábor színművészek.

oktatók közül Vajda László főiskolai tanszékvezető tanár Hábeter Jani erkölcsi válságának okait fejtegette, Török Gábor adjunktus a mű stílusával kapcsolatban vetett föl problémákat, Véghe Joachimmé pedig Pék Mária alakjának szerepét fejtegette, kitérve a jelenlévő Högge Zsuzsa alakításának pozitív vonásaira.

Hozzászóltak a vitához a hallgatók közül is több. Komáromi Attila, Kósa Erzsébet, Ocsorvai Lídia Hábeter Jani sajátos életútjának, tragédiájának okait fejtegettek.

Rendezők, színészek, a Szegedi Nemzeti Színház művészei s a vendéglátó egyetemisták és főiskolások egyhangú véleménye mindkét anketon az volt: a jövőben valamilyen rendszeres formában gyakrabban kellene hasonló alkalmat teremteni a színház és az egyetemi és főiskolai ifjúság találkozására, véleménycserejére. Ötletek, javaslatok erre vonatkozóan hangzottak el mindkét részről. Megtudtuk például, hogy a színház fiatal művészei ifjúsági stúdielőadások tartására tervezik. Zenés irodalmi délutánokra, kísérleti bemutatókra, másutt nem játszott színdarabok, nagyobb drámák részletei, s egyfelvonnások felolvasói, vagy oratórium-szerű bemutatásra is merül föl igény a fiatalok részéről. Általában igényelték, hogy a Szegedi Nemzeti Színház mutasson be minél több mai, modern drámat, külföldi és magyar szerzőktől egyaránt.

Itt is épp úgy, mint a Jogi Karon tartalmas és érdekes vita alakult ki, amelynek aktív résztvevőit a darab szegedi előadásának sajátos fellegésén, a bemutató tanulságain érintették a művel kapcsolatos elvi problémákat, a regény és a szegedi feldolgozás közti eltéréseket, nem egy kérdésben vitatva a megjelent rendező és színészek nézetit. A megjelent főiskolai

szakodóbb az egyetemistákról és főiskolásokról vallott véleménye színházunk művészeinek. Mint Bozóki István főrendező is elmondta a főiskolai anket végén: az a vélemény alakult ki, hogy a Szegedi Nemzeti Színháznak nemcsak lehet, hanem kell is építési felsőoktatási intézményeink ifjúságára munkája során.

P. L.

SZÉLRÖZSÉ

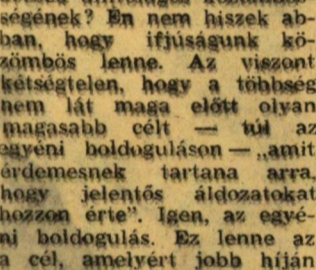
A MOSZKVAI ÁLLAMI SZÉPIRODALMI KIADÓ gondozásában megjelent az ausztráliai költészet átfogó válogatása. A kritika szerint E. Dembrovskaja összeállítása a legsikerültebb és legmegértőbb gyűjtemény az eddig kiadott idegennyelvű ausztráliai költészeti antológiák közül.

LUDWIG VAN BEETHOVEN egyetlen balettkompozícióját felújította a drezdai Állami Opera. A „Prometheus teremtményei”-t eredetileg 1801-ben mutatták be Bécsben Salvatore Viganó szövegkönyvével és koreográfijával. Most Karl-Rudolf Griesbach új librettót írt a német mester zenéjéhez.

Esperantó nyelvi alapvizsgák

A szegedi dr. Bálint Gábor Egyetemi Esperantó Szakcsoport tagjai: Laczó Katalin, Szalamin Edit, Varga István és Vezán Mária március 28-án sikeresen letették az alapvizsgát Farkas Ernő nyelvtanár előtt.

A József Attila Tudományegyetemen jelenleg két tanfolyam van, kezdők és haladók részére heti 2 órában, részletes tanterv szerint. Kezdek számára a Cseh módszerrel történik az oktatás, ami beszédkezdés kifejezés-

Vitázunk, vitáztatunk, de semmit sem teszünk. Ez jutott eszembe, mikor már a negyedik cikket olvastam a lap hasábjain, ezúttal az egyik „érdekelt fél” — a közönség — pontosságban az egyetemisták egyik képviselőjének tollából a színház és az egyetem kapcsolatáról.

A cikklet javasolnak, dicsegetnek, bírálnak (és főleg bírálnak) néhányszor pedig odaig mennek, hogy a jóhiszemű olvasó amolyan „segéd-műsorpolitikusoknak” tekintni az egyetemistákat.

De félre a tréfiával. Komoly és bonyolult problémáról van itt szó.

Komolyról, erről kár is vitatkozni. A probléma bonyolultsága abban áll — és nézetem szerint Földváry cikke is itt csúszott el —, hogy nem csak a színház és csak az egyetem van. Mindenki belátja, hogy a szegedi színháznak nem csak az egyetemisták igényeit kell kielégíteni, hanem sokrétű kultúrmissziót is teljesítenie kell.

Gondolok itt a tájelőadásokra, középiskolások színházba szoktatására, de leginkább arra, hogy a falusi és tanyasi emberek kulturális igényeit is ki kell elégíteni, őket is — hogy úgy mondjam — be kell foglalni a színházba, s ez Sartre-tal vagy Németh Lászlóval nyilvánvalóan nem lehetséges megtenni. Világos, hogy az első lépésként csak a könnyű, közérthető — s gyakran bizony olcsó darabok, az operettek szolgáltatják. S valljuk meg, másoknak is kell még az operett.

A színház vezetőségének éppen elég gondja az, hogy újra megnyerje magának a meglehetősen el-

távolodott nagyközönséget. Nem vagyok benne bizonyos, hogy csak egyetemistákra támaszkodva ez a célkitűzés sikerülne.

Ne szisszenjetelek fel, kedves egyetemista társaim, a világot sem vagyok operett-párti. Azonban meg kell érteni, és bele kell nyugodni, hogy ilyen is van, sőt éppen az előbbieket figyelembevételével — kell. Hogy azután milyen operetteket és megnyitást mutat be a színház, az már csak rajtuk múlik, — én nem vagyok műsorpolitikus.

Az eddigi cikkek igen csak a könnyű darabok és a komolyabb, problematikusabb, az ún. modern darabok antagonizálkájáról szóltak, az előbbi mihamarabb való kiszorítására, az utóbbi dialóra juttatásáért. Ilyen szélsőségesen nem lehet felozni ezt a kérdést, úgy érzem ekkora kockázatot nem vállalhat a színház, s főleg nem arról holnapra!

Nagy meggyőződéssel kritizáljuk a színház műsorpolitikáját, ugyanakkor nem veszünk tudomást arról a kezdődő, egészséges irányú folyamatról, amely a szemünk előtt — persze a színházhajárók szeméi előtt — játszódik le. Vegyük már észre, hogy nem ott tart a színház, ahol — toszem azt — két évvel ezelőtt.

S hogy az adottságokhoz, körülményekhez képest érdekes és igen figyelemreméltó darabokkal és nem is kevésbé kitűnő előadásokkal ruhkolnak elő. Gondolok itt az „Egy szerelem három éjszakája”-ra, a „Rozsdatemető”-re és az „Imádok felejteni”-re. Hát mi ez, ha

Még egyszer: miért nem népszerű a színház?

rem az új szellemű színház bemutatkozása?

Ezzel kapcsolatban — mivel úgy érzem, hogy a cikkírók nem tájékozottak eléggé a színház területén — hadd említsem meg, hogy az ideit évadban tizenöt most, vagy egy-két évvel ezelőtt végzett színészi szerződettek, több fiatal, tehetséges és lelkes rendező és új főrendező került a színházhoz. Ok nyilván azért jöttek ide, hogy újat hozzanak, hogy kilendítsék stagnálásából a lehorogonyzott szegedi színházást. Elképzeléseiket, tehetségüket máris bizonyították, éppen a fent említett darabokban.

Senki sem állítja, hogy e három darabban már elérték volna a szegedi színházban non plus ultráját. Mi is kíváncsian várjuk az újabb ún. modern darabokat, s hogy a színházunk sem álltak és állnak le, azt viszont állíthatom.

Legyünk kissé türelmesebbek, ne húzzuk rá a színházra lépten-nyomon a vizes lepedőt, anélkül, hogy előzőleg ne tájékozódnánk eléggé a szegedi színház és társulata millió gondjáról és problémájáról. Inkább segítsünk nekik, ahogy tudunk.

Kérdem én: miért nem vagyunk képesek valamit egészen minimális propagandamunka kifejtésére, azon túl, hogy az egyetem egyik folyóóján néhány — a színház által nyomtatott — plakát lengedez?

Az illetékes KISZ-vezetők miért nem veszik kezükbe a dolgot, miért csak panaszkodnak és kritizálnak? Elsősorban az ő lényegűsükre lenne szükség, ha már az

egyéni kezdeményezés — amint ezt volt alkalmunk tapasztalni — úgy látszik, nem fedi a cselekvés fogalmát.

S most egy kérdés a bölcseszekhez: miért éppen a jogászoknak kell elődjárni az anketók szervezésében? Úgy vélem, a bölcsészeknél szükségletképpen merülhet fel, hogy a színház produkcióival közelebből is megismerkedjenek.

Be kéne talán vonni azokat az embereket a szervezési akcióba, akik örömmel vállalkoznának egy-egy anketára elkészítésére, vagy az egyetemen belüli közönségszervezésre, vagy bármely más, színházzal és egyetemmel kapcsolatos munkára. Vannak ilyen emberek az egyetemen!

Talán megfontolást érdemelne az a javaslat is, hogy fórumunkon — a „Szegedi Egyetem”-ben szorítsunk helyet valamiféle színházi rovatnak.

Nagyon helyes lenne egyébként, ha a Földváry-cikkben felvetett Collégium Artium illetve a „specialis” speciálkollégium körüli gondolatok megvalósításra találnának és a megvalósítás stádiumába kerülének.

Hisz annyiféle megoldás kínálkozik a valóban problémát jelentő színház-egyetem kapcsolatának kifejlesztésére, de mit ér a legjobb lehetőség is — ha csak lehetőség marad?

Es ne csak a színházakban keressük a hibát, ne csak a tényeket konstatajuk és bankodjunk a múlt sikertelen kísérletein, hanem vegre valahára cselekedjünk!

Monostori Imre